

بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای والدین و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه

شیرین سلیمانی^۱
بدیع الزمان مکی آل آقا^۲
علاءالدین اعتماد اهری^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای والدین و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه انجام شد. روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ می‌باشد که نمونه‌ای به حجم ۳۸۰ نفر به صورت تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین آنها انتخاب شد. ابزارهای اندازه‌گیری شامل پرسشنامه سواد رسانه‌ای کانسیداین (۲۰۰۸)، پرسشنامه جایگاه اجتماعی - اقتصادی (SES) و پرسشنامه انگیزه پیشرفت تحصیلی هم‌مرنس (۱۹۸۷) بود. داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری همبستگی و رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج همبستگی نشان داد بین سواد رسانه‌ای پدر و مادر و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$). نتایج رگرسیون به روش هم‌مرنس نشان داد که حدود ۵۳ درصد واریانس انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به وسیله مجموعه‌ی متغیرهای پیش‌بین قابل تبیین است. همچنین نتایج رگرسیون با روش گام به گام نشان داد سواد رسانه‌ای مادر و پدر بهترین پیش‌بینی‌کننده برای انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. نتایج به تفصیل مورد بحث قرار گرفت.

واژه‌های کلیدی: سواد رسانه‌ای والدین، جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده، انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان.

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران.
۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. (نویسنده مسئول) Maleagha@gmail.com
۳. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران.

مقدمه

شناسایی علل و عوامل اثرگذار بر پیشرفت تحصیلی همواره از حیطه‌های موردعلاقه دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت و اندیشمندان حوزه‌های مختلف دانش بشری بوده است. بررسی ادبیات این موضوع حاکی از آن است که محققان در بررسی همه‌جانبه چنین پدیده‌ای همواره به عوامل درون‌فردی (روان‌شناختی) و محیطی مؤثر بر آن پرداخته‌اند. مطمئناً در هیچ پژوهشی امکان جمع‌آوری و تحلیل همه‌ی این متغیرها در کنار هم وجود ندارد. با این حال در سال‌های اخیر پژوهشگران درصدد شناسایی متغیرهایی بوده‌اند که بتوان آنها را با کمک آموزش تغییر داده و به این ترتیب عملکرد تحصیلی را ارتقا بخشند، براین اساس متغیرهای محیطی، شناختی و انگیزشی که از ویژگی تغییرپذیری برخوردار بوده و متأثر از بافت می‌باشند، مورد توجه خاصی واقع شده است (حجازی، رستگار و جهرمی، ۱۳۸۷). موفقیت دانش‌آموزان نقش مهمی در موفقیت نظام آموزش و پرورش دارد و یکی از عوامل مؤثر در موفقیت دانش‌آموز انگیزش و رضایت آنها در تحصیل است (دافی، داگلاس و اوتین^۱، ۲۰۱۵).

تلاش‌های پژوهشی جهت شناسایی متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی بر دو حوزه گسترده شناختی و عاطفی متمرکز بوده است. نتایج پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عملکرد تحصیلی با انگیزش پیشرفت رابطه دارد (سیخواری^۲، ۲۰۱۴). انگیزه پیشرفت یکی از متغیرهای اصلی است که بر فرایند آموزش و عملکرد دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد و همین باعث بالا رفتن عزت‌نفس دانش‌آموز می‌شود (اکبری، ۱۳۸۶). انگیزه پیشرفت تمایل به برتری داشتن، موفقیت و انجام بهتر تکالیف نسبت به دیگران تعریف می‌شود و می‌تواند به صورت درونی و یا بیرونی باشد (چن^۳، ۲۰۰۷). انگیزش تحصیلی طبق تعریف کلارک و شروت^۴ (۲۰۱۰) به انگیزه‌ها، نیازها و عواملی گفته می‌شود که سبب حضور یک فرد در محیط‌های آموزشی و کسب یک مدرک تحصیلی می‌شود.

سرمایه فرهنگی خانواده از ویژگی‌های خانوادگی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی است. بررسی متون موجود در زمینه سرمایه فرهنگی حاکی از آن است که تاکنون تعریف واحدی از این مفهوم ارائه نشده است. جانعلی‌زاده، خوش‌فر و سپهر (۱۳۹۰) در پژوهش خود با رویکردی تلفیقی سرمایه فرهنگی را شامل دارایی‌ها، فعالیت‌ها و اطلاعات فرهنگی، سطوح تحصیلی، منش، انتظارات آموزشی، تعاملات فرهنگی در عرصه اجتماعی و نیز گرایش و نگرش عاملان اجتماعی به ارزش‌ها و عناصر فرهنگی در نظر گرفته‌اند. علاوه بر این، محققان مختلف شاخص‌های گوناگونی را در جهت سنجش میزان سرمایه فرهنگی خانواده مورد استفاده قرار داده‌اند. در برخی از این تحقیقات، شاخص‌هایی همچون تعاملات فرهنگی فضای خانواده (تریمونت و ویلیامز^۵، ۲۰۱۰)، درگیری والدین در امورات تحصیلی و آرزوهای تحصیلی آنها (جاکوبسن^۶، ۲۰۱۰)، رفتار مطالعاتی والدین و دارایی‌های فرهنگی (نوغانی، ۱۳۸۰) و تعاملات فرهنگی - اجتماعی خانواده (جانعلی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰) مورد استفاده واقع شده است. یکی از شاخص‌های سرمایه فرهنگی، سواد رسانه‌ای می‌باشد. سواد رسانه‌ای توانایی تعبیر و ایجاد مفاهیم شخصی از صدها و شاید هزاران نماد آوایی و دیداری است که هر روز از طریق رادیو، تلویزیون،

۱. Duffy, Douglass & Autin

۲. Sikhwari

۳. Chen

۴. Clark & Schroth

۵. Tremont & Willms

۶. Jacobsen

رایانه، روزنامه و سایر شبکه‌های ارتباطی دریافت می‌کنیم (جانگ و کیم^۱، ۲۰۱۸). سواد رسانه‌ای یک نوع درک متکی بر مهارت است که می‌توان بر اساس آن انواع رسانه‌ها را از یکدیگر تمایز داد و انواع تولیدات رسانه‌ها را از یکدیگر تفکیک کرد (شکرخواه، ۱۳۸۵).

افرادی که از سطح سواد رسانه‌ای نسبتاً پایینی برخوردار هستند امکان محافظت از خود در برابر رسانه برای آنان مشکل است و متقابلاً افرادی که از سطح سواد رسانه‌ای بالایی برخوردار هستند به محض اینکه رسانه به طور تدریجی معنی زندگی را برای آنان تعریف می‌کند، رفتارها، نگرش‌ها و احساسات آنها تغییر نمی‌کند چنین افرادی قادر خواهند بود به تدریج تعاریفی را که رسانه برای آنها از دنیای اطراف ایجاد کرده را از بین ببرند و برنامه رسانه را با عقاید خود جایگزین کنند (ارساند و ملاندر^۲، ۲۰۱۶). نظریه سواد رسانه‌ای با رویکرد شناختی توضیح می‌دهد که افراد چگونه مجذوب سیل اطلاعاتی می‌شوند که از سوی رسانه‌ها در حد اشباع شده وجود دارد و با تکیه بر اصول بنیادی مبتنی بر چگونه اندیشیدن بشر، تصمیماتی که درباره فیلتر کردن پیام و الگوهای متعارف صورت می‌گیرد را مورد بررسی قرار می‌دهد (فرهنگی، صمدی و اردشیرزاده، ۱۳۸۷).

والدین در دنیای امروز تنها با تسلط بر مهارت‌های پایه‌ای و ابتدایی گذشته همچون نقش مدیریت در خانواده و کنترل نسبی فرزندان در سطح سواد عامه، نمی‌توانند به عنوان والدینی موفق عمل کنند. در عصر جدید دیگر توانایی خواندن و نوشتن برای افراد کافی نیست. بلکه کودکان، نوجوانان، جوانان و بزرگسالان نیز نیازمندند تا توانایی تحلیل انتقادی تصاویر قدرتمند فرهنگ چند رسانه‌ای را داشته باشند. از طرف دیگر نقش خانواده در شکل‌دهی ذائقه فرزندان و نوع برقراری ارتباط فرزند و خانواده اساسی و بدون انکار است. چراکه بخشی از موضوع سواد رسانه‌ای به ذائقه‌سازی رسانه‌ای بازمی‌گردد (گنجی، ۱۳۹۵). قبل از آنکه نوجوانان اقدام به انتخاب رسانه‌ای کنند این خانواده است که لوح فشرده خریداری کرده و آن را در اختیار فرزندان قرار می‌دهد و به نوعی ذائقه‌سازی می‌کند؛ پس آگاهی والدین از محتوای رسانه‌های مختلف و میزان سواد رسانه‌ای ایشان در ترغیب فرزندان به ویژه در زمینه تحصیلی بسیار مؤثر خواهد بود. در حقیقت سواد رسانه‌ای پادزهری است که والدین و به تبع آن‌ها فرزندان را در مقابله با آسیب‌های رسانه‌ای، مقاوم می‌کند.

وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده یک ویژگی مهم در پیش‌بینی وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان است (بانکس، ۲۰۰۲؛ به نقل از بروئک، دامی و آپدناکر^۳، ۲۰۰۳). متغیر جایگاه اجتماعی-اقتصادی یکی از متغیرهای بسیار مؤثر بر انگیزه پیشرفت تحصیلی به‌شمار می‌رود. اغلب فرزند خانواده‌های کم‌درآمد به‌خاطر خصوصیات جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند و مدارسی که می‌روند، در معرض خطر ناکامی در مدرسه قرار می‌گیرند. طبقه اجتماعی فقط بیانگر سطح درآمد و تحصیلات نیست، همراه با طبقه اجتماعی، یک رشته رفتارها، نگرش‌ها و انتظارات هم وجود دارد. طبقه اجتماعی والدین و به تناسب آن خود دانش‌آموز بر نگرش‌ها و رفتارهای وی در مدرسه تأثیر بسزایی می‌گذارد. دانش‌آموزانی که از طبقه اجتماعی-اقتصادی پایین هستند، احتمالاً عملکرد ضعیف‌تری نسبت به دانش‌آموزان دیگر دارند (منادی، ۱۳۹۳).

برندز^۴ (۱۹۹۵) دریافت دانش‌آموزانی که وضعیت اقتصادی-اجتماعی بالایی دارند سطوح درگیری

۱. Jang & Kim

۲. Aarsand & Melander

۳. Broeck, Damme & Opdenakker

۴. Berends

تحصیلی آنها نیز که بر اساس میزان علاقه به مدرسه و تلاش علمی سنجیده می‌شود، بالاتر است. مطالعات تجربی کانل، هالپر-فلشر، کلیفورد، کرینچلوو و اوسینگر^۱ (۱۹۹۵) نیز جزء تحقیقاتی است که در آن ارتباط معکوس بین وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده با درگیری تحصیلی در نمونه‌ای از دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه آفریقای-آمریکایی وجود دارد.

از جمله پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده، می‌توان به مثال‌های زیر اشاره نمود. وصالی (۱۳۹۱) در بررسی سواد رسانه‌ای و نقش خانواده‌ها، به این نتیجه رسید که نقش خانواده در شکل‌دهی ذائقه فرزندان و نوع برقراری ارتباط فرزند و خانواده اساسی و بدون انکار است. کشکولی (۱۳۹۱) در پژوهش خود به بررسی رابطه سواد رسانه‌ای و یادگیری پرداخت که نتیجه این پژوهش نشان داد که سواد رسانه‌ای به صورت معناداری بر میزان یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. امینی (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان ضرورت آشنایی با سواد رسانه‌ای در خانواده، به این نتیجه رسید که دیگر توانایی خواندن و نوشتن کلمات چاپی کافی نیست. بلکه کودکان، جوانان و بزرگسالان نیز نیازمندند تا توانایی تحلیل انتقادی تصاویر قدرتمند فرهنگ چند رسانه‌ای را داشته باشند و با اشکال رسانه‌ای مختلف، عقاید خود را بیان کنند. آموزش سواد رسانه‌ای، چهارچوب و روش آموزشی را برای سواد جدیدی فراهم می‌کند که برای زندگی، کار و شهروندی در قرن حاضر لازم است. محمدی و محمدی (۱۳۹۵) به این نتیجه رسیدند که سواد رسانه‌ای نقش مهمی در پیشرفت و مشغولیت تحصیلی دارد.

نتایج پژوهش زانگ و گیلون^۲ (۲۰۱۱) نشان داده دانش‌آموزان متعلق به خانواده‌های با جایگاه اجتماعی-اقتصادی بالاتر، تمایل بیشتری جهت مواجهه با موقعیت‌ها و موضوعات مختلف نشان می‌دهند. جیلی و فاریولی^۳ (۲۰۱۳) تحقیقی در زمینه موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان و طبقه اجتماعی خانواده بر پیشرفت تحصیلی انجام داده‌اند که نشانگر اثر توأم این دو عامل بر پیشرفت تحصیلی است. نتایج تحقیق جولی^۴ (۲۰۰۷) نشان داده افرادی که از وضعیت اقتصادی-اجتماعی پایینی برخوردارند، رفتار و نگرش مطلوبی نسبت به مسائل مربوط به سلامتی ندارند و رفتار و نگرش این افراد در دوران بزرگسالی نسبت به این مسائل، متأثر از وضعیت اقتصادی-اجتماعی دوران کودکی است. هوانگ^۵ (۲۰۰۸) در پژوهش خود بر روی دانش‌آموزان دبیرستانی نروژ نشان داد، سرمایه انسانی و اقتصادی خانواده می‌تواند پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باشد. ازسوی دیگر اشرفی (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان داد وضعیت اقتصادی خانواده پیش‌بین کننده مناسبی برای موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه نمی‌باشد.

در مجموع با بررسی ادبیات موضوع و با تأمل در تحقیقات صورت گرفته می‌توان اذعان نمود که علیرغم اینکه پژوهش در زمینه پیشرفت تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن مرکز توجه تحقیقات گوناگونی بوده و الگوهای نظری گوناگونی هم در این زمینه آزموده شده است. با این حال در بررسی ادبیات موجود پژوهش‌هایی که به بررسی متغیرهای بافتی با پیشرفت تحصیلی پردازد، بندرت یافت می‌شود. همچنین علیرغم اینکه ارتباط متغیرهایی همچون وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده با انگیزش پیشرفت تحصیلی در برخی تحقیقات به ویژه تحقیقات خارجی معنی‌دار شده است، با این حال نتایج

۱. Connell, Halpern-Felsher, Clifford, Crinchlow & Usinger

۲. Zank & Giloon

۳. Gilly F & Farioli

۴. Joli

۵. Huang

بسیاری از تحقیقات صورت گرفته در این زمینه نیز ناهمسو بوده و بررسی‌های مجدد در این زمینه را می‌طلبد. بنابر این موضوع جایگاه اجتماعی-اقتصادی والدین و به تبع آن تأثیراتی که بر انگیزه تحصیلی فرزندان خواهد داشت، بسیار درخور توجه بوده و بررسی عوامل مؤثر بر بهبود و ارتقای این رابطه، به شکلی بسیار جدی حائز اهمیت می‌باشد. با توجه به مطالب ذکر شده با بررسی سواد رسانه‌ای و جایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده (شغل، درآمد و میزان تحصیلات) و ارتباط آن با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، پژوهشگر به دنبال آن است که نشان دهد آیا سواد رسانه‌ای و جایگاه اجتماعی-اقتصادی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه رابطه دارد یا خیر؟ لذا فرضیه‌های زیر تدوین و مورد آزمون قرار گرفت: ۱- بین سواد رسانه‌ای پدر با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ ۲- بین سواد رسانه‌ای مادر با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ ۳- بین جایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌دار وجود دارد؛ و ۴- بین سواد رسانه‌ای پدر، مادر و جایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌دار وجود دارد.

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ (حدود ۵۰۷۰۰ نفر) نفر تشکیل داده‌اند. نمونه پژوهش شامل ۳۸۰ نفر (بر اساس جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان^۱، ۱۹۷۰) از این دانش‌آموزان بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه، پژوهشگر ابتدا شهر تهران را به بخش‌های شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم و سپس با توجه به آمار هر بخش بصورت تصادفی از هر بخش دو منطقه و از هر منطقه بطور تصادفی دو دبیرستان انتخاب کرده است، در مرحله بعد با توجه به آمار دانش‌آموزان از هر مدرسه نمونه‌ی لازم بصورت تصادفی برگزیده شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل برخورداری از سلامت جسمی، عدم وقوع رخدادهای تنش‌زا مثل طلاق والدین و مرگ عزیزان در سه ماه گذشته، موافقت جهت شرکت در پژوهش و امضای رضایت‌نامه شرکت در پژوهش و معیارهای خروج از مطالعه شامل انصراف از تکمیل کردن پرسشنامه‌ها و نامعتبر جواب دادن به پرسشنامه‌ها (مثلاً دادن یک پاسخ به بیش از نیمی از سوالات) بود. روند اجرای پژوهش به این صورت بود که پس از بیان هدف، اهمیت و ضرورت پژوهش برای دانش‌آموزان و کسب موافقت ایشان برای انجام پژوهش، ابزارهای پژوهش در اختیار آنها قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه سواد رسانه‌ای (کانسیداین^۲، ۲۰۰۸)، پرسشنامه جایگاه اجتماعی-اقتصادی (سیلوان^۳، ۲۰۰۷) و انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنز^۴ (۱۹۸۷) استفاده گردید.

پرسشنامه سواد رسانه‌ای: پرسشنامه سواد رسانه‌ای کانسیداین (۲۰۰۸) شامل ۴۰ عبارت است، که شایستگی‌های تسلط بر اینترنت براب اطلاعات عمومی، اینترنت برای اطلاعات تخصصی، اینترنت برای فراهم نمودن امکان بحث و گفت‌وگوی زنده، استفاده از پست الکترونیکی، اینترنت برای اطلاع‌یابی

۱. Krejcie & Morgan

۲. Kansidine

۳. Slivon

۴. Hermans

از زمان و مکان برگزاری همایش‌ها و جلسات مدرسه‌فرزندان، مهارت‌های رایانه‌ای نصب نرم‌افزار، کاربری ابزارهای چندرسانه‌ای، مهارت رفع اشکالات سخت‌افزاری، آشنایی با ایمنی آنلاین فرزندان و شناخت ابعاد اصلی سواد رسانه‌ای را در نظر می‌گیرد. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت است که به هرگز نمره ۱ و همه مواقع نمره ۵ داده می‌شود. پس از نمره‌گذاری جمع کل بر عدد ۲ تقسیم می‌گردد و هر یک از والدین، در مجموع امتیازی بین ۲۰ تا ۱۰۰ کسب می‌کند. روایی و پایایی پرسشنامه را پینتریچ و دگروت^۱ (۲۰۰۹) تأیید کردند. پایایی پرسشنامه با روش بازآزمایی محاسبه گردید و آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد (تقی زاده، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر پایایی از روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۶ محاسبه گردید.

پرسشنامه جایگاه اجتماعی-اقتصادی (SES): این مقیاس اولین بار همراه با ۱۴ مقیاس دیگر در "پرسشنامه جایگاه اجتماعی-اقتصادی کالیفرنیا" توسط سیلوان (۲۰۰۷) مطرح گردید. مقیاس سنجش جایگاه اجتماعی-اقتصادی ۴۲ سوالی به منظور سنجش ویژگی‌هایی از قبیل: درآمد، طبقه اقتصادی، میزان تحصیلات والدین، سطح شغلی والدین، وضعیت سکونت، منطقه محل سکونت و توانایی خرید مسکن مورد استفاده قرار گرفت. پاسخ‌های این پرسشنامه بصورت ۰ و ۱ نمره‌گذاری می‌شود. پژوهش‌هایی در مورد اعتبار بین فرهنگی پرسشنامه جایگاه اجتماعی اقتصادی (SES)^۲ در کشورهای مختلف صورت گرفت که همگی بیانگر اعتبار و پایایی مطلوب آن می‌باشد (لوسانی، ۱۳۹۰). نوقانی (۱۳۸۷) نیز در پژوهشی ضرایب پایایی مقیاس جایگاه اجتماعی-اقتصادی به سه روش: دو نیمه‌سازی سوالات فرد و زوج، آلفای کرونباخ و گنمن محاسبه کرده است که به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۷۰ و ۰/۶۹ گزارش کرد. همچنین بر اساس نتایج همین پژوهش برای بررسی ضرایب اعتبار خرده مقیاس جایگاه اجتماعی-اقتصادی از روش ملاکی هم استفاده شده است و مقدار آن برابر با ۰/۶۱ بوده که در سطح ۰/۰۱ معنی دار می‌باشد و حاکی از اعتبار مطلوب و رضایت بخش مقیاس مذکور است. در پژوهش کاظمیان (۱۳۸۶) اعتبار ملاکی همزمان این پرسشنامه برابر با ۰/۶۱ و در پژوهش زارع (۱۳۹۵) ضریب اعتبار این مقیاس ۰/۵۶ می‌باشد. در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی پرسشنامه جایگاه اجتماعی-اقتصادی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه گردید.

پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنز (A.M.T). یکی از رایج‌ترین آزمون‌های مداد کاغذی برای سنجش نیاز به پیشرفت آزمون انگیزه پیشرفت هرمنز ۳۷ سوالی است. هرمنز (۱۹۷۰) آن را بر مبنای دانش نظری و تجربی موجود در نیاز به پیشرفت و با بررسی بیشتر پژوهش‌های مربوط به آن تهیه کرده است. هرمنز ابتدا ۹۲ ماده را برای این آزمون انتخاب کرد که بر مبنای ده ویژگی که متمایزکننده افراد دارای انگیزه پیشرفت بالا از افراد با انگیزه پیشرفت پائین تهیه گردید. سوالات پرسشنامه به صورت جمله ناتمام بیان شد و به دنبال هر جمله چند گزینه داده شده است، جهت یکسان‌سازی ارزش ۳۷ سؤال پرسشنامه، برای هر سؤال پرسشنامه ۴ گزینه نوشته شد، این گزینه‌ها بر حسب شدت انگیزه پیشرفت نمره ۱ تا ۴ داده می‌شود که دامنه تغییرات نمره‌ها از ۳۷ تا ۱۴۸ است. نمره‌ی کل، اگر بالا باشد نشانگر انگیزه پیشرفت بالا و نمره‌های پائین، بیانگر انگیزه پیشرفت پائین در فرد می‌باشد. هرمنز (۱۹۷۰) پایایی فرم اصلی این آزمون را با روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۵ محاسبه کرد. همچنین ضریب اعتبار این پرسشنامه را با محاسبه همبستگی با رفتارهای پیشرفت‌گرا $r=0/88$ محاسبه کرد. ابوالقاسمی (۱۳۸۱)، به نقل از محسنی سنگاچین، (۱۳۹۱) ضریب پایایی این آزمون را با استفاده از روش

۱. Pintrich & DeGroot

۲. socio-economic status

آلفای کرونباخ بر روی دانش‌آموزان مقطع راهنمایی ۰/۷۹ محاسبه کرد. اکبری (۱۳۸۶) نیز در پژوهش خود پایایی این آزمون را ۰/۸۴ گزارش کرد. سپاه‌منصور (۱۳۸۶) نیز ضریب پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش کرد. در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی آزمون انگیزه پیشرفت هرمنز از ضرایب آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر ۰/۸۹ به دست آمد.

برای تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی جهت توصیف توزیع متغیرها از شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد و در سطح استنباطی جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم‌افزار SPSS-۲۲ در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

نمونه پژوهش حاضر شامل ۱۲۲ نفر دانش‌آموز دختر ۱۶ ساله، ۱۳۲ نفر ۱۷ ساله و ۱۲۶ نفر ۱۸ ساله می‌باشند که ۱۱۸ نفر در پایه دهم، ۱۳۳ نفر در پایه یازدهم و ۱۲۹ نفر نیز در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل می‌باشند. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش ذکر شده است.

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار، بیشترین و کمترین نمره آزمودنی‌ها در متغیرهای پیش‌بین

متغیر	شاخص	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
سواد رسانه‌ای پدر	۶۱/۹۲	۱۵/۲۶	۳۰	۱۰۰	
سواد رسانه‌ای مادر	۵۷/۱۵	۱۴/۲	۲۸	۱۰۰	
جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده	۲۵/۸۴	۶/۴۵	۱۲	۴۲	
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۱۰۹/۸۷	۱۹/۸۹	۴۷	۱۴۵	

قبل از انجام تحلیل‌های آماری همبستگی و رگرسیون پیش‌فرض‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. اولین مفروضه اندازه‌گیری متغیرها در سطح مقیاس فاصله‌ای است که رعایت شده است. مفروضه نرمال بودن توزیع متغیرها نیز با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف انجام گرفته است که نتایج آن نشان داد برای هر چهار متغیر آزمون کولموگروف - اسمیرنوف از مقدار ۰/۰۵ بیشتر است، لذا پیش‌فرض نرمال بودن توزیع متغیرها رعایت شده است. پیش‌فرض استقلال خطاها نیز با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین-واتسون در دامنه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته است (برابر ۱/۶۲)، رعایت شده است. برای بررسی هم‌خطی داده‌ها از آماره‌های ضریب تحمulo عامل تورم واریانس استفاده شد که نتایج نشان داد، مقدار ضریب تحمل برای تمام متغیرها از مقدار ۰/۰۱ بیشتر است و همچنین مقدار عامل تورم واریانس برای تمام متغیرهای پیش‌بین از مقدار ۱۰ کمتر است. لذا پیش‌فرض عدم هم‌خطی متغیرهای پیش‌بین رعایت شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و همخطی

متغیر	شاخص	Z کولموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری	ضریب تحمل	عامل تورم واریانس
سواد رسانه ای پدر		۱/۰۶	۰/۲۰	۰/۹۰	۱/۱
سواد رسانه ای مادر		۱/۳۰	۰/۰۷	۰/۸۷	۱/۱۴
جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده		۱/۱۷	۰/۱۴	۰/۹۰	۱/۱
انگیزه پیشرفت تحصیلی		۱/۰۵	۰/۲۱	-	-

جدول ۳. ضرایب همبستگی بین سواد رسانه‌ای پدر، مادر و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی در آزمودنی‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۳. ضرایب همبستگی بین سواد رسانه‌ای پدر، مادر و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی

متغیرهای پیش بین	r	P
سواد رسانه ای پدر	۰/۵۵	۰/۰۰۱
سواد رسانه ای مادر	۰/۶۰	۰/۰۰۱
جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده	۰/۲۹	۰/۰۰۱

مندرجات جدول ۳ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین سواد رسانه‌ای پدر، سواد رسانه‌ای مادر و جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز به ترتیب برابر ۰/۵۵، ۰/۶۰ و ۰/۲۹ ($p < ۰/۰۵$) می‌باشد. بنابراین، فرضیه ۱، ۲ و ۳ پژوهش تأیید می‌شود. جدول ۴ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مربوط به تعامل متغیرهای پیش بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز را با روش ورود همزمان (Enter) نشان می‌دهد.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه متغیرهای پیش‌بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز به روش ورود همزمان (Enter)

مدل	SS	df	MS	F	P	MR	ΔR^2
رگرسیون	۷۹۷۷۹/۲۲	۳	۲۶۵۹۳/۰۷	۱۴۲/۲۷	۰/۰۰۱	۰/۷۳۹	۰/۵۳۲
باقیمانده	۷۰۲۸۰/۱۹	۳۷۶	۱۸۶/۹۱				

جدول ۵: خلاصه‌ی مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون به روش همزمان

متغیرها	B	Beta	t	P
سواد رسانه ای پدر	۰/۵۲۵	۰/۴۰۳	۱۰/۸۵	۰/۰۰۱
سواد رسانه ای مادر	۰/۶۵۸	۰/۴۷۰	۱۲/۴۴	۰/۰۰۱
جایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده	۰/۲۵۹	۰/۰۸۴	۲/۲۷	۰/۰۲۴
مقدار ثابت	۳۳/۰۴	-	-	-

مطابق جدول ۵ ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای پیش بین با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز برابر با $MR=0/739$ است ($p=0/001$) معنی دار است. بنابراین تقریباً ۵۳٪ واریانس مربوط به انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز به وسیله متغیرهای پیش بین تبیین می‌شود. جدول ۶ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام (Stepwise) نشان می‌دهد. طبق نتایج تحلیل رگرسیون روش گام به گام، از میان متغیرهای پیش بین، به ترتیب سواد رسانه ای مادر و سواد رسانه ای پدر بهترین پیش‌بینی کننده‌ی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز هستند. ضریب همبستگی چندگانه برای این دو متغیر پیش بین برابر با $MR=0/801$ و $RS=0/642$ می‌باشد که در سطح $P>0/001$ معنی دار است. بنابراین فرضیه‌ی ۴ پژوهش نیز تأیید می‌گردد.

جدول ۶: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه زن به روش گام به گام (Stepwise)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (b) و (B)		نسبت F احتمال P	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	متغیرهای پیش بین
	۲	۱				
۶۱/۴	-	B=0/848 b=0/605 t=14/79 p=0/001	F=218/76 p>0/001	0/367	0/605	۱- سواد رسانه ای مادر
۳۷/۲۱	B=0/541 b=0/415 t=11/22 p=0/001	B=0/684 b=0/489 t= 13/24 p=0/001	F=208/53 p>0/001	0/525	0/725	۲- سواد رسانه ای پدر

بحث و نتیجه‌گیری

ویژگی‌های محیط خانواده از عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی هستند. از جمله ویژگی‌های زمینه‌ای که در این تحقیق مورد توجه واقع شد، سواد رسانه‌ای پدر و مادر وضعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده بوده است. ارتباط وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده با انگیزه پیشرفت تحصیلی مرکز توجه تحقیقات مختلفی بوده است. در این زمینه هر چند نتایج بسیاری از تحقیقات انجام یافته روی هم رفته حکایت از همبستگی مثبت بین وضعیت اقتصادی-اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دارند، اما یافته‌ها نتایج ناهمسو نیز گزارش شده است. نتایج بخش یافته‌های نشان داد که سواد رسانه‌ای پدر و مادر با انگیزه پیشرفت

تحصیلی رابطه‌ی مثبت معنی‌داری وجود دارد. بنابراین فرضیه‌های ۱ و ۲ پژوهش تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های وصالی (۱۳۹۱)؛ کشکولی (۱۳۹۱)؛ امینی (۱۳۹۴) و محمدی و محمدی (۱۳۹۵) همسو بود. از سوی دیگر نتایج نشان داد که وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه پیشرفت تحصیلی نیز رابطه‌ی مثبت معنی‌داری دارد. بنابراین فرضیه‌ی ۳ نیز تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های زانگ و گیلون (۲۰۱۱)؛ جیلی و فاریولی (۲۰۱۳)؛ جولی (۲۰۰۷) و هوانگ (۲۰۰۸) همسو و با نتایج پژوهش‌های کانل و همکاران (۱۹۹۵) و اشرفی (۱۳۹۶)، ناهمسو می‌باشد.

یکی از عوامل مهم در پیشرفت یا ترک تحصیل دانش‌آموزان سواد رسانه‌ای والدین محسوب می‌شود. اگر فرزندان در محیط خانواده ادراک حمایت داشته باشند و هر گاه از نظر درسی مشکلی برایشان پیش آمد مطمئن باشند که اولیای آنها کمک می‌کنند در این صورت با دلگرمی بیشتری درس می‌خوانند و دچار عقب ماندگی تحصیلی نخواهند شد. چون تحصیلات والدین و سواد رسانه‌ای آنها امروزه نقش تعیین‌کننده‌ای در آمادگی والدین برای حل مسائل و چالش‌های فرزندان دارد. اگر والدین سطح سواد رسانه‌ای بالا داشته باشند، راحت‌تر می‌توانند پاسخگوی سوالات احتمالی فرزندان در زمینه مسائل درسی باشند و منابع معتبر علمی را به آنها معرفی کنند. امروزه نقش رسانه‌های مختلف در یادگیری فرزندان بسیار بااهمیت شده است و استفاده از روش‌های الکترونیکی مانند ویدئو، پادکست یا انواع فایل‌های دیگر می‌تواند به عنوان منابع کمک آموزشی برای آنها در نظر گرفته شود. از سوی دیگر سواد رسانه‌ای والدین می‌تواند زمینه نظارت ضمنی آنها بر رفتار و عملکرد فرزندان در فضای مجازی را فراهم آورد. والدینی که سواد رسانه‌ای پایین دارند نمی‌توانند به خوبی از فعالیت‌های فرزندان‌شان در رسانه‌ها آگاهی داشته باشند و این ممکن است به پنهان‌کاری یا رفتارهای نامناسب دیگر از سوی فرزندان بیانجامد. تحقیقات متعددی نشان می‌دهد که انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که والدین آنها افرادی آگاه و با سواد بوده‌اند، بیشتر بوده است. دانش‌آموزان معمولاً والدین خود را به عنوان یک الگو در نظر می‌گیرند. لذا واضح است که همیشه در رویای رسیدن به سطح دانش و مهارت‌های والدین و حتی عبور از آنان می‌باشند. در نتیجه اگر دانش‌آموز والدین خود را فعال و از نظر سواد رسانه‌ای در سطح بالا ببیند انگیزه پیشرفت بالاتری خواهد داشت.

وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده نیز می‌تواند پیش‌بینی‌کننده انگیزه پیشرفت دانش‌آموز باشد. در مورد فاکتورهای تعیین‌کننده وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده اتفاق نظر وجود ندارد و پژوهشگران تعارف و عوامل تشکیل‌دهنده‌ی متعددی را برای آن در نظر می‌گیرند. اما به طور کلی سطح در آمد خانواده، وضعیت اشتغال والدین، نوع شغل والدین، امکانات رفاهی، منطقه محل سکونت، کیفیت منزل مسکونی و طبقه اجتماعی اقتصادی افرادی که با آنها در تعامل هستند، عواملی هستند که منجر به شکل‌گیری پایگاه یا وضعیت اجتماعی - اقتصادی یک خانواده می‌شوند. هر چه یک خانواده دارای پایگاه اجتماعی-اقتصادی بالاتری باشند، می‌توانند امکانات آموزشی و رفاهی بیشتری برای فرزند خود فراهم کنند، همچنین می‌توانند آنها را در مراکز آموزشی باکیفیت‌تر و یا فعالیت‌های فوق برنامه بیشتری ثبت نام کنند. از سوی دیگر نیازهای اولیه فرد برآورده شده و فرزندان در قید فراهم آوردن نیازهای اولیه نخواهد بود. اما فرزندان با طبقه‌ی اقتصادی پایین‌تر اغلب دغدغه تهیه مایحتاج اولیه خود را دارد و حتی گاهی ممکن است در کنار والدین خود به کار یا فعالیت خاصی مشغول باشند. اگرچه ممکن است برای رسیدن به رفاه و امکانات بیشتر تلاش بیشتری از خود نشان دهند تا بتوانند در آینده به طبقه اجتماعی - اقتصادی بالاتری ارتقا یابند. لذا می‌توان گفت تعلق داشتن به وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده بالاتر می‌تواند منجر به شکل‌گیری انگیزه پیشرفت بیشتر شود.

نتایج رگرسیون با روش گام به گام نشان داد که ترکیب دو متغیر سواد رسانه ای مادر و سواد رسانه ای پدر بهترین پیش‌بینی کننده‌ی انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز هستند. این امر ممکن است به علت همپوشی بین طبقه اجتماعی اقتصادی خانواده با سواد رسانه ای والدین باشد. در تبیین این یافته نیز باید گفت که با توجه به اینکه والد مادر نقش تعیین کننده‌ای در تربیت فرزندان دارد، قوی ترین پیش‌بین کننده برای انگیزه پیشرفت فرزندان، سرمایه فرهنگی مادر از جمله سواد رسانه ای وی می‌باشد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به این نکته اشاره کرد که ممکن است رابطه بین رابطه وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت یک رابطه غیرخطی باشد که می‌تواند در پژوهش‌های آتی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین نمونه مورد بررسی شامل دانش‌آموزان دختر ساکن شهر تهران می‌باشد که در تعمیم نتایج به سایر جوامع و همچنین دانش‌آموزان پسر باید احتیاط صورت گیرد. با توجه به اینکه پژوهش‌ها در زمینه رابطه وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانواده با انگیزه پیشرفت فرزندان نتایج متناقضی را نشان داده‌اند، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی طیف گسترده‌ای از طبقات اجتماعی اقتصادی به ویژه در طبقات بالا و پایین مورد بررسی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود نقش جنبه‌های دیگر سرمایه فرهنگی والدین بر انگیزه پیشرفت فرزندان مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- اشرفی، مهران (۱۳۹۶). بررسی نقش جایگاه مهار، انگیزه پیشرفت، رابطه‌ی والد-فرزندی و وضعیت اقتصادی خانواده به‌عنوان پیش‌بین‌های موفقیت و عدم موفقیت در دانش‌آموزان پسر متقاضی ورود به مدارس نمونه دولتی مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان مسجدسلیمان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مسجدسلیمان.
- اکبری، بهمن (۱۳۸۶). روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنز بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان گیلان، دانش و پژوهش در علوم تربیتی، ۴ (۴): ۷۳-۹۶.
- امینی، صابر (۱۳۹۴). ضرورت آشنایی با سواد رسانه ای در خانواده، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- تقی زاده، علی محمد (۱۳۹۱). رابطه سواد رسانه‌ای با آسیب‌های اجتماعی نو پدید فضای مجازی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- جانعلی‌زاده چوب‌بستی، حیدر؛ خوشفر، غلامرضا و سپهر، مهدی (۱۳۹۰). سرمایه فرهنگی و موفقیت تحصیلی: ارزیابی تجربی مدل‌های نظری. پژوهش‌نامه مبانی تعلیم و تربیت، ۱ (۲): ۸۳-۱۰۴.
- حجازی، الهه، رستگار، احمد و قربان جهرمی، رضا (۱۳۸۷). الگوی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی ریاضی: نقش اهداف پیشرفت و ابعاد درگیری تحصیلی. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۷ (۴): ۲۸-۳۳.
- زارع، محمدباقر (۱۳۹۵). ارتباط ساختار اجتماعی آموزش، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و سرمایه فرهنگی خانواده با درگیری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان آموزش از راه دور و حضوری. روانشناسی تربیتی، ۱۲ (۴۰): ۶۹-۱۰۴.
- سپاه‌منصور، مژگان (۱۳۸۶). تاثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر انگیزه‌ی پیشرفت، خوداحترامی و سازگاری اجتماعی. مجله اندیشه و رفتار، ۲ (۶): ۸۵-۹۳.
- شکرخواه، یونس (۱۳۸۵). سواد رسانه‌ای: یک مقاله عقیده‌ای. فصلنامه مطالعاتی و تحقیقاتی وسایل ارتباط جمعی، ۱۷ (۴): ۲۷-۳۲.
- فرهنگی، علی‌اکبر؛ صمدی، مهران و اردشیرزاده، مرجان (۱۳۸۷). مهندسی فرهنگی و سواد رسانه‌ای.

مجله مهندسی فرهنگی، ۶ (۱): ۳۹-۴۸.

کازمیان، محمود (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین جو عاطفی خانواده و انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر دوره راهنمایی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب.

کانسیداین، دیوید (۲۰۰۸). درآمدی بر سواد رسانه‌ای. ترجمه ناصر بلیغ، ۱۳۸۹، تهران: اداره کل تحقیق و توسعه صدا.

کشکولی، بیژن (۱۳۹۱). بررسی رابطه سواد رسانه‌ای و یادگیری. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.

گنجی، کامران (۱۳۹۵). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۳ (۱)، ۶۱-۷۱.

لواسانی، مسعود (۱۳۹۰). بررسی رابطه متغیرهای فردی و پایگاه اجتماعی و الدین بر انگیزه پیشرفت فرزندان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

محسنی سنگاچین، پروانه (۱۳۹۱). مقایسه میزان تأثیر الگوی تدریس کاوشگری و روش تدریس سنتی بر افزایش خلاقیت و انگیزه پیشرفت دانش آموزان مدارس راهنمایی شهرستان انزلی در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱. پایان نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس.

محمدی، فایقه و محمدی، سیروس (۱۳۹۵). تأثیر سواد رسانه‌ای والدین بر پیشرفت تحصیلی فرزندان. کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱. رشت: دانشگاه گیلان.

منادی، مرتضی (۱۳۹۳). درآمدی جامعه‌شناختی بر جامعه‌پذیری، تهران: انتشارات جیحون.

نوغانی، محسن (۱۳۸۲). تأثیر نابرابری سرمایه فرهنگی بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی در دستیابی به آموزش عالی. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۲۳ (۳): ۸۰-۷۲.

نوغانی، محسن (۱۳۸۷). بررسی رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

وصالی، احمد (۱۳۹۱). بررسی سواد رسانه‌ای و نقش خانواده‌ها. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

Aarsand, P., & Melander, H. (2016). Appropriation through guided participation: Media literacy in children's everyday lives. *Discourse, Context & Media*, 12: 20-31.

Berends, M. (1995). Educational stratification and student's social bonding to school. *British Journal of Sociology of Education*, 16, 327-351.

Broeck, A. V., & Damme, J. V., & Opdenakker, M. Ch. (2003). The Effects of Students, Class and School Characteristics on Mathematics Achievement: Explaining the Variance in Flemish TIMSS-R a. *Proceedings of the IRC-2004 TIMSS*.

Chen, L. A. (2007). Job satisfaction among information system (IS) personnel. *Computer in Human Behavior*, 1, 105-118.

Clark, M. H., & Schroth, C. A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and Individual Differences*, 20 (1), 19-24.

Connell, J. P., Halpern-Felsher, B. L., Clifford, E., Crinchlow, W., & Usinger, P. (1995). Hanging in there: Behavioral, psychological, and contextual factors affecting whether

- African-American adolescents stay in high school. *Journal of Adolescent Research*, 10, 41-63.
- Duffy, R. D., Douglass, R. p., & Autin, K. I. (2015). Career Adaptability and Academic Satisfaction: Examining Work Volition and Self Efficacy as Mediators. *Journal of Vocational Behavior*, 90, 46-54.
- Hermans, J. M. (1987). Achievement Motivation Test for adults. *Journal of Applied Psychology*, 54- 353- 363
- Huang, I. (2008). Socialcapital and school achievement in Norwegian secondary schools. *Learning and Individual Differences*, 19 (2): 320-325
- Jacobsen, J. (2010). Parental Involvement and Academic Achievement among Children of Immigrants. Unpublished master's thesis, Department of Sociology Brigham Young University.
- Jang, S. M., & Kim, J. K. (2018). Third person effects of fake news: Fake news regulation and media literacy interventions. *Computers in Human Behavior*, 80: 295-302.
- Jilly, M. R., & Fariolly, D. (203). Effect of academic success of the students and social level of the family over academic achievement. *Study center of educational science*.
- Jolly, M. (2007). Searching the relation of socio-economic status with physical health. *quarterly of educational science*, 87, 60-68.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970) Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Pintrich, P. R. & De Groot, E. (2009). Motivational and self-regulated components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82: 33-40.
- Sikhwari, T. D. (2014). A study of the relationship between motivation, self-concept and academic achievement of students at a university in Limpopo Province, South Africa. *International Journal of Educational Sciences*, 6 (1), 19-25.
- Slivon, B. J. (2007). Socioeconomic status and academic achievement: A Meta analytic review of research 1990-2000. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Chicago, IL.
- Tremont, L. & Willms, J. D., (2010). Cultural capital and its effects on education Outcomes, *Economics of Education Review*, 29 (2); 200-213.
- Zank, Ch., & Giloon, E. (2011). the relation of socio-economic status with critical thinking of the students. *Study center of educational science*, 42 (3), 818-835.